

අනු පුනපුනං මොදියතෙ පමොදියතෙති අනුමොදනා යනුවෙන් විනයාලංකාර ටීකාව අනුමෝදනා පාද විග්‍රහය සිදු කරයි. ඉන් අර්ථ ගැන්වෙන්නේ දානාදී පින්කමක් සිදුකර ඒ ගැන සිත සිතා නැවත නැවත සතුටුවීමයි. වඩවඩාත් සතුටුවීමයි. මෝදන (මොදති) මෙහි අනු යන උපසර්ගය යොදා ඇත්තේ නැවත නැවත සතුටු වෙයි, යන අදහස ලබා දීමට ය. එය එසේ නම් දානාදී පින්කම් කළ ඇත්තන්ගේ සතුට වඩවන පිණිස පවත්වන ධර්ම කතාවට ද අනුමෝදනා යැයි කියනු ලැබේ.

උපසපන් හික්ෂුන් වහන්සේලා විසින් උගත යුතු, පුරුදු පුහුණු කළ යුතු දහම් වශයෙන් දේශිත අනුමෝදනා දේශනා තුනක් ගැන අටුවා ටීකාවල සඳහන් වේ. ඉන් පළමුවැන්න සාංඝික දානාදියෙහි කළයුතු දානානිසංස දේශනාවයි. ඒ සඳහා බුද්දක පාඨයේ එන නිධිකණ්ඨ සූත්‍ර ආදිය උගත යුතු ය. දෙවැන්න ගෙට ගෙවැදීමේ ආදී මංගල කටයුතු අවස්ථාවන්හි දී කළයුතු දේශනාවන් ය. ඒ සඳහා මංගල සූත්‍ර ආදිය උගත යුතු ය. තෙවැන්න මරණයක් මතක බණක් හෝ මතක දානයක් අවස්ථාවක දී කළයුතු දේශනාවන් ය. ඒ සඳහා තිරොකුඨිඨ ආදී සූත්‍ර උගත යුතු යනු පුරාණාචාර්යයන්ගේ මතයයි. මේ අනුව පුරාණ කාලයේ පැවිද්දට පිවිසි නවකයන්ට ත්‍රිවිධ අනුමෝදනාව ඉගැන්වීම සිරිතක් ව පැවතුනි.

අනුමෝදනා දේශනාවක කාර්යය සහ එහි අංග

1. අනුමෝදනා වචනයෙන්ම පැවසෙන පරිදි අනුමෝදනා ධර්මකතාවකින් පළමුකොටම සිදුවිය යුත්තේ දායකයන්ට කරන හෝ කළ පින්කම ගැන සිතා බලා සතුටු විය යුතු ආකාරය කියාදීමයි. මන්ද යත් “මනසා වෙ පසන්තෙනන භාසති වා කරොති වා” යනාදී දේශනාව අනුව කුසල කර්මයක් මහත්ඵල මහානිසංස වන්නේ එය කරන අවස්ථාවේ සිතේ පවතින පිරිසිදු භාවය මතය. අනෙක් අතට එසේ සතුටු වීමට කරුණු කියාදීමෙන් කිසියම් වූ අඩුපාඩුවක් නිසා දායකයාගේ සිතේ යම් කුකුසක් ඇති වී නම් එය දුරු වී යයි.
2. පින්කමෙහි නිමිත්ත පෙන්වාදීම ඊළඟ වැදගත් අවස්ථාවයි.
3. දායකයන්ගේ සිත් තුළ ශ්‍රද්ධාව මතු කිරීම හා තහවුරු කිරීම ඊළඟ වැදගත් අවස්ථාවයි. මන්ද යත්, සෑම පින්කමක්ම සිදුකරන්නේ තෙරුවන් සිහිකර ගෙන ය. තෙරුවන් ගුණ දෑන පින්කම් කළ තරමට සිත සෑදුනැයෙන් බරවෙයි. එමගින් නිවරණ තුනී වී යයි.
4. දායකයා ගුණ සම්ප්‍රයුක්ත කරවීම මේඟ අවස්ථාව යි. ඒ සඳහා කර්ම ඵල පිළිබඳ අවබෝධය හා විශ්වාසය ඇතිවන අයුරින් ධර්මානුශාසනාවක් කළ යුතු ය.

5. යම් අයෙක් කිසියම් පින්කමක් සිදුකරන්නේ එයින් ලැබෙන ආනිසංස සලකාගෙන ය. එබැවින් අවසාන වශයෙන් ඒ පින්කමෙන් ලැබෙන විශේෂ ආනිසංස පිළිබඳ අවබෝධය ලබා දීම වැදගත් ය.

මේ අයුරින් පවත්වන අනුමෝදනා වත දායකයා තුළ තම පින්කම පිළිබඳ කුකුසක් හෝ අනවබෝධයක් වී නම් ඒ සියල්ල දුරුවී සෝමනස්ස සහගත කරුණු ශාන සම්පයුක්ත අසංඛාරික යන අභිධර්මයේ සඳහන් අටමහා කුසල් සිත් හි බලවත්ම කුසල සිත උපදවාලීමට හැකි වන්නේය.

අනුමෝදනා වත

චුල්ලවග්ග පාලියේ වත්තක්ඛන්ධකයේ දී බුදුරජාණන් වහන්සේ භික්ෂූන් වහන්සේලාට අනුමෝදනා වතක් ද අනුදාන වදාරා ඇත. එනම් දන්හලේ දී සිදුකරන අනුමෝදනා දේශනාව පිළිබඳ වත යි. එකළ ඇතැම් භික්ෂූන් වහන්සේලා දන්වළඳා දන් දුන් දායකයාට සිත් සතුටුවන කිසිවක් දේශනා නොකර නිහඬවම පිටත්ව යති. මේ පිළිබඳ මහජනයා දොස් පවරන්නට වූහ. එය නිමිතිකොටගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ “අනුජානාමි භික්ඛවෙ හත්තගො අනුමොදිතුං” යනුවෙන් “මහණෙනි දන්හලේ දී අනුමෝදනා බණක් ද දේශනා කරන්නට අනුදනිමි’යි වදාළහ. එම අනුමෝදනා බණ දෙසීමේ වගකීම පැවරුණේ වැඩිහිටි මහතෙරුන් වහන්සේට ය. උන්වහන්සේට කිසියම් කටයුත්තක් හෝ අපහසුතාවයක් වේ නම් වෙනත් ධර්ම කටයුතු භික්ෂූන් වහන්සේ නමකට එය පැවරිය හැකි බව ද වදාළහ. එහෙත් දේශනා කරන භික්ෂුවට එය පවරා සෙසු සියලු දෙනා එතැනින් බැහැරට වැඩමවීම නොකළ යුතු ය. අඩුතරමින් සතර පස් නමක්වත් එම දේශනාව අවසන් වනතුරු දන්හලේ වැඩ සිටිය යුතු බව අනුමෝදනා වත පිළිබඳ නියමයේ දී සඳහන් කර ඇත. මෙසේ විනය පිටකයේ වත්තක්ඛන්ධකයේ වන් දහහතර (14) අතරට අනුමෝදනා වත වශයෙන් භුක්තානුමෝදනාව අනුමතකර තිබීමෙන් පැහැදිලි වන්නේ එය සැදුහැකියන්ගේ දන් පිළිගත් භික්ෂූන් වහන්සේලාගේ අනිවාර්ය වගකීමක් ද වන බවයි.

භුක්තානුමෝදනාව:-

දන්හලේ දී පවත්වන අනුමෝදනා දේශනාව භුක්තානුමෝදනාව නමින් ද හඳුන්වනු ලැබේ. ඒ අනුව මිළඟට ඉහත කී අංගයන්ගෙන් සමන්විත සාර්ථක භුක්තානුමෝදනාවන් පවත්වන ආකාරය සලකා බලමු.

පුබ්බව දානා සුමනො
දදං විතතං පසාදයෙ
දඤා වත්තමනො හොති
එසා යඤ්ඤස්ස සම්පදා

දන් දීමෙහි සතුටුවිය යුතු අවස්ථා තුනකි. දන් දෙන්නට පෙර ඊට සූදානම් වන කාලය තුළ දී ඒ සඳහා කරන සෑම දෙයක් ම පිරිසිදු සතුටු සිතින් සිදු කළ යුතු ය. දන් පිළිගන්නා අවස්ථාවේ දී යම් අඩුපාඩුවක් වුවත් ඒ සියල්ල අමතක කොට තමාට දානය සංවිධානය කිරීමට ලැබුණු අවස්ථාවෙන් සතුටු වී සතුටු සිතින්ම දානය පිළිගැන්වීම ඉතා වැදගත් ය. පින්කමකදී වඩාත් සතුටුවිය හැකිවීම මෙහි ඇති විශේෂත්වයයි. එමඟින් පින් සිතිවිලි නැවත නැවත පහළ වන්නේ ය. මුදලකට වැල් පොලිය ලැබෙන්නා සේ ඒ කුසලය තව තවත් වැඩි දියුණු වන්නේ ය. එසේ නැවත නැවත සිහිපත් කිරීමෙන් ආවිණිණ කම්මයක් ලෙස මරණාසන්න මොහොතේ පවා සිහියට නැගේ.

මෙම අවස්ථාවන්ගෙන් පින්කම සිදුකිරීමට පෙර පහළවන සිතිවිලි පූර්ව චේතනාව නමින් ද, පින්කම කරන සිහිපත්වන හැම විට ම පහළවන සිතිවිලි අපර චේතනා ලෙස ද හැඳින් වේ. එම අවස්ථා තුනෙහි ම පහළවන චේතනා පිරිසිදුව තබා ගැනීමට ප්‍රවේසම් විය යුතු ය. ඇතිවන බාධක කරදර අමාරුකම් ආදී කිසිවක් නිසා ඒ පින් සිතිවිල්ලට හානියක් නොවන්නට තමන් විසින් ම වගබලා ගැනීම ඉතා වැදගත් ය.

ජාතක පාලියේ මහා ධර්මපාල ජාතකයේ දී ධර්මපාල බමුණා දිසාපාමොක් ඇදුරුකුමාට පවසන්නේ තමන් දානයක් දෙනවිටත් ඊට පෙරත් දෙන අවස්ථාවේදීත් එය සතුටින් කරන බවත්, දන් දී කිසිදිනක ඒ පිළිබඳ පසුතැවිලි නොවන බවත් ඒ නිසා ම ගමේ දරුවන් අකාලයේ මිය නොයන බවත් ය.

මේ අනුව තුන් සිත පහදවාගෙන දෙන දානයේ ආනිසංස එකක් දෙකක් නොව රාශියක් ඇතිබව පැහැදිලි වේ. දන් දී පසුතැවිලිවීමේ ආදීනව පිළිබඳ සිද්ධියක් කෝසල සංයුක්තයේ අප්‍රත්තක සිටාණන්ගේ කතාවේ සඳහන් වේ. එතුමා මහා ධනවතෙකු බැවින් කොසොල් රජතුමා නිලලත් සිටුවරයෙකි. එහෙත් ඔහුට එම සම්පත් භුක්තිවිඳීමට සිත් නොදුනි. ඔහු ජීවත්වූයේ දුගියෙකු ලෙස ය. අවසානයේ දී දරුවන් හා නොසිටි ඔහුගේ ධනය රාජසන්තක විය. සිටුවරයෙකු වුවත් එම ධනය රිසි සේ භුක්ති විඳීමට නොහැකි වූයේ මන්දැයි කොසොල් රජු බුදුරදුන්ගෙන් විමසූ විට උන්වහන්සේ වදාළේ මොහු පෙර තගරසිබ් බුදුරජාණන් වහන්සේට දන් පිළිගන්නා පසුව වැය වූ ධනය තිබුණේ නම් අතවැසියන්ට කිහිප දවසකට භුක්ති විඳීමට තිබුණේ යැයි කියා පසුතැවිලිවීම නිසා ඔහුට එසේ සිදු වූ බවයි. මේ නිසා දන් දීමේ දී තුන්සිත පහදවා ගැනීමට හා පිරිසිදුව තබා ගැනීමට වැයම් කළ යුතුයි.

දන් දිය යුත්තේ කාට ද?

අංගුත්තර නිකායේ තික නිපාතයේ දී වච්චගොත්ත බමුණා අමතා බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙසේ වදාළහ. වච්චය, කෙනෙක් ඉඳුල් බඳුන් හෝ හැලිවලං සෝදා ඉවත දමන ජලය කුණුවලට දමන විට එහි සිටින සතුන්ට එය ආහාරයක් වේවායි සිතා දමන්නේ නම් එයින් ද පින්ක් සිදුවන්නේ යැයි කියමි. එහෙත් වච්චය, මනුෂ්‍යයෙකුට දෙන ආහාරය ඊට වඩා ආනිසංසදායක ය. එයින් ද සිල්වතුන්ට දෙන දානය මහත්ඵල මහානිසංසදායක යැයි කියමි.

මෙම දේශනාව අනුව දුගී මගී යාවකාදීන්ට, වැඩිහිටි නිවාස, ළමා නිවාස ආදියට දෙන දානයෙන් ද විශාල පිනක් ලැබෙන්නේ ය. එහෙත් සිතූ සේ භවභෝග සම්පත් ඇතිව සුගතිවල උපදින තරම් මහත්ඵල මහානිසංස ලබන්නට නම් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණාදීන්ට දන්දිය යුතු බව බුදුබණ්ඩු සඳහන් වෙයි. මෙහි ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණ යන නම් දෙකෙන් ම අදහස් කරන්නේ ගිහි ගෙදර කම්සැප අතහැර බ්‍රහ්මචාරීව වසන කර්මය කර්මඵලය අදහන පිදිය යුතු උතුමන් ය. ශ්‍රමණයින් ලෙස හික්ෂුන් සැළකෙන අතර බ්‍රාහ්මණයින් ලෙස බ්‍රහ්මචාරී බමුණන් ද සලකන ලදී.

ලෝකයේ පූජනීය අය අතර අග්‍ර වන්නේ තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ ය. උන්වහන්සේ සියලු පූජාවන්ට සුදුසුවන බව නවගුණ අතර අරහං ගුණයෙන් පැහැදිලි වේ. අරහං ගුණයට බුදුරජාණන් වහන්සේ පත්වන්නේ සාර අසංඛ කල්ප ලක්ෂයක් දාන පාරමිතාව පිරීමෙනි. ලෝකයේ කිසිම ආගමක දෙවියෙකු හෝ ශාස්තෘවරයෙකු එක දිනයකට බුදුරජාණන් වහන්සේට තරම් පුදපූජා ලබන්නේ නැත. උන්වහන්සේ ගේ අරහං ගුණය නිසාය. බුදුරජාණන් වහන්සේට කරන පූජාව පූජාවන් අතර අග්‍රතම පූජාව බව අංගුත්තර නිකායේ චතුක්ක නිපාතයේ අග්ගප්පසාද සූත්‍රයේ සඳහන් වේ.

පූජනීය උතුමන් අතර මිළඟට සිටින්නේ මහා සංඝරත්නය යි. මහාපුජාපති ගෝතමී දේවිය තමා සියතින් ම නූල්කොට සිවුරු සඳහා රෙදි දෙකක් විශාගෙන අවුත් පූජා කරන්නට සැරසුන මොහොතෙහි උන්වහන්සේ වදාළේ “සංඝෙ ගොතමී දෙහි “සංඝෙ තෙ දිනෙන අහමෙව පූජිතො භවිසසාමි” ගොතමීය, මේ වස්ත්‍ර යුගලය සංඝයාට දෙන්න. ඔබ සංඝයාට එය දුන්විට මා වෙත පිදුවේ වන්නේ ය. සංඝයාටත් පිදුවේ වන්නේ ය. යනුවෙනි. එබැවින් බුදුරජාණන් වහන්සේ වඩා හිඳුවා දෙන දානය සෑම අතින් ම පරිපූර්ණ වූ උතුම් දානය වන්නේ ය.

සංඝ රත්නයේ ගුණ ප්‍රකාශ වන පාඨයෙහි ආර්ය සංඝරත්නය මහ ජනයාගේ පුද පූජාවලට අතිශයින් ම සුදුසු වන බව කියවෙන ගුණ පහක්ම අඩංගු වේ.

01. ආහුනෙය්‍ය	ආගන්තුකයන් සඳහා වෙන් කරන ලද ආහාරපානාදිය පිළිගැන්වීම වන බැවින් ආහුනෙය්‍ය නම් වන සේක.
02. පාහුනෙය්‍ය	දුර බැහැර සිට සිහිකළ යුතු ගරු බුහුමන් කළයුතු අය සඳහා පුද පඬුරු එවීමේ සිරිතක් තිබේ. එසේ පුද පඬුරු එවීමට මහා සංඝරත්නය සුදුසු ය.
03. දක්ඛිණෙය්‍ය	දක්ෂිණාව යනු පෙර දඹදිව හින්දුන් අතර පැවති මිය පරලොව ගිය අය සඳහා පිළියෙල කළ දානය යි. ඔවුන් එය පිදුවේ මියගිය අයට පැමිණ භුක්තිවිඳීමට පෙරේත තටු ආකාරයටයි. එය නිෂ්ඵල ක්‍රියාවක් බව පෙන්වාදුන් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ මියගිය අය වෙනුවෙන් පිළියෙල කළ දානය පිළිගැනීමට හික්ෂුන් වහන්සේ සුදුසු බවත් එයින් ලැබෙන පින මියගිය ඥාතීන්ට අනුමෝදන් කළ යුතු බවත් වදාළහ.

04. අංජලිකරණය	පිදිය යුත්තන්ට ගරුකළ යුත්තන්ට වඳින පිණිස ආචාර කරන පිණිස දැන එක්කොට කරන නමස්කාරය පිළිගැනීමට ද හික්මුත් වහන්සේ සුදුසු ය.
05. අනුතතරං පුඤ්ඤකෙතනං ලොකසස	කෙනක බීජ වැපිරුවට කලක දී එහි අස්වැන්න ලැබේ. එසේම ආර්ය සංසරත්තය විෂයෙහි කරන ලද පූජාවෙන් සසර ඉතා දිගු කාලයක් ආනිසංස ලැබෙන බැවින් සංසරත්තය උතුම් වූ පින්කෙතක් බඳු ය.

සංසරත්තය මෙසේ සැදැහැවතුන්ගේ පූජාවට සුදුසු වන්නේ සඟ ගුණ පාඨයේ මූලින් ම කියවන සුපටිපන්න ආදී ගුණ හතර නිසා ය. එම ගුණවලින් කියැවෙන්නේ මහා සංසරත්තය බුදුරදුන් ගමන් කළ පිළිවෙතෙහි මැනවින් බැස සිටින බවත් නොමඟ නොගොස් සෘජුවම ඒ මග ගමන් කරන බවත් ය. එම උතුම් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයෙහි ගමන් කරන උන්වහන්සේලා එකම පිය පුතු සහෝදර පිරිසක් ලෙස ගුණයෙන් සීලයෙන් වහිත්, පිළිවෙතින් එක සමානව බැඳී සිටින බව ය. එබඳු සමූහයක් මහා සංසරත්තය හැර ලොව කිසිදු ආගමක දක්නට නොමැත. උන්වහන්සේලාට කරන පූජාව විශේෂිත වන්නේ ද එබැවින් ය.

දන් දීමෙහි අනුභව

අංගුත්තර නිකායේ අට්ඨක නිපාතයේ දානුප්පත්ති සූත්‍රයේ දී බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙසේ වදාරති. “මහණෙනි මෙලොව කෙනෙක් ධනවත් පවුල්වල ඉපදීම පතා හෝ වතුර්මහාරාජිකය ආදී දෙවිලොව සැප පතා හෝ දන්දෙති. ඔවුන්ගේ ඒ ප්‍රාර්ථනාව ඉටුවන්නේ ය. ඒ ඒ තැන්වල උපදින්නේ ය. එහෙත් එසේ උපදින්නේ දන් දී සිල්වත්ව සිටියහොත් පමණි. දුස්සීල අයෙකුට දන්දුන් පමණින් එබඳු සුගතියක ඉපදීමට ඉඩක් නොමැත. කෙනෙක් පින්කමක් කොට එබඳු ප්‍රාර්ථනාවක් කරන විට ඔහු අනිවාර්යයෙන් ම සිල්වත්වීම වැදගත් ය. සිල්වත් පුද්ගලයා පිරිසිදු නිසා ඔහුගේ පැතුම ඉටුවන්නේ ය. මේ අනුව කෙනෙක් සුගතියක ඉපදීම නම් දන්දීමෙන් පමණක් කළ නොහැකි බව අවබෝධ කරගත යුතු ය. කෙනෙකුගේ උපත තීරණය වන්නේ දානය නොව සීලය අනුව ය. බුදුදහමේ සියලු පින්කම්වල දී සැදැහැවතුන් පළමුකොට සිල් සමාදන් කරන්නේ එබැවිනි.

සාමාන්‍යයෙන් මනුෂ්‍යයෙකුට අවශ්‍ය මූලික අවශ්‍යතා තුනකි. එනම් අංගසම්පූර්ණ ශරීර සම්පත්තියක් ඇතිව මනුෂ්‍ය ලෝක දිව්‍ය ලෝක වැනි සුගතියක උපදින්නට ලැබීම, ජීවිතය සැපවත්ව ගත කිරීමට තරම් භවභෝග සම්පත් තිබීම, එම සම්පත් ප්‍රයෝජනයට ගනිමින් මෙලොව පරලොව දියුණුව සාදාගැනීමට තරම් නුවණක් තිබීම යනුවෙනි. ඉන් එකක් හෝ අඩුවනහොත් ඔහුගේ ජීවිතය අංගසම්පූර්ණ නොවන්නේ ය. හොඳ උපතක් ලැබීමට සිල් පිරිය යුතු ය. භවභෝග සම්පත් ලැබීමට නම් දන්දිය යුතු ය. නුවණ ලැබීමට නම් බණ දහම් ඇසිය යුතු ය. භාවනා කළ යුතු ය. නුවණ වැඩෙන ඉගැන්වීම් ඉගැන්වීමෙහි යෙදිය යුතු ය.

මෙයින් පෙනී යන වැදගත් කරුණක් නම් දානයෙන් කළ හැක්කේ හවහෝග සම්පත් ලබාදීම පමණක් බව යි. අංගුත්තර නිකායේ දසක නිපාතයේ ජාත්‍රස්සෝනි සූත්‍රයේ දී බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළේ කෙනෙකු සිල්නොපුරයි නම් දස අකුසල් කරයි නම් ඒ පාපය නිසා ඔහු තිරිසන් ලෝකයේ ඇතෙකු, අශ්වයෙකු, ගවයෙකු හෝ බල්ලෙකු වී ඉපදීමට ඉඩ තිබෙන බවයි. ඔහු දුස්සීල වුවත් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන්ට දන්දෙයි. ඒ පින නිසා ඇතාට අශ්වයාට හෝ බල්ලාට ඇතැම් මිනිසුන්ගේ වඩා සැප සම්පත් ගරු සැළකිලි සම්මාන ලැබේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙහි දී දේශනා කරන්නේ නිරය හැර කොතනක උපදින්නක් දානයේ ආනිසංස පිහිට වන බවය. තිරොකුඩ්ඪ සූත්‍රයේ දැක්වෙන පහත සඳහන් ගාථාවෙන් දානාදී පින්කමකින් ලැබෙන ප්‍රයෝජන හතරක් දක්වා ඇත.

සො ඤාති ධම්මො ව අයං නිදසසිතො
පෙනාන පුජාව කතා උළාරා
බලඤ්ච හිකඛුනමනුපපදිනනං
තුමෙහි පුඤ්ඤං පසුතං අනපපකං

ශ්‍රද්ධාවන්ත පිරිස් දානාදී පින්කම් කරන්නේ කිසියම් කරුණක් මුල්කරගෙනය. වැඩි වශයෙන් දක්නට ඇත්තේ මියගිය ඥාතීන්ට පින්දීම සඳහා සිදුකරන පින්කම් ය. ජීවත්වන වැඩිහිටියන්ට හෝ මව්පියාදීන්ට සෙත්පතා සිදුකරන පින්කම් ද දැකිය හැකි ය. මේ සෑම ක්‍රියාවකින් ම සිදුකරන්නේ ඥාති ධර්මය ඉටුකිරීමකි. තමන් මියගිය පසු පින්කම් කර පින් අනුමෝදන් කරති යි යන විශ්වාසයක් බලාපොරොත්තුවක් මවුපියන් තුළ පවතින බව සිගාලෝවාද සූත්‍රයේ දක්වා ඇත. “අප ව පන පෙනානං කාලකතානං දකඛිණං අනුපදසසති” මේ අනුව කුමන ආකාරයකින් හෝ ඒ පින්කම්වලින් සිදුවන්නේ ඥාතිධර්මයක් ඉටුකිරීමයි. එසේම තමන් ඒ පින්කම කිරීමෙන් සෙසු ඥාතීන්ට ද ඤාතිධර්මය ඉටු කරන්නේ මෙසේ යැයි ආදර්ශ දෙන බව ඉහත ගාථාවෙන් පැහැදිලි කරයි.

දානය පිරිනමන්නේ සංසරත්තයටය. ආහාරයක් පුදන දායකයා ප්‍රතිග්‍රාහකයන්ට කරුණු පහක් පුදන බව හෝඡන සූත්‍රයේ සඳහන් වේ. එනම් ආයුෂය, වර්ණය, සැපය, බලය, ප්‍රඥාව යි. ඒ අනුව දන්දෙන දායකයා උන්වහන්සේට මේ කරුණු පහෙන් හික්ෂුන් වහන්සේලාගේ ජීවිතය නිදුක්ව නිරෝගිව ශක්ති සම්පන්නව පවත්වාගෙන යාමට අවශ්‍ය ශක්තිය ලබා දෙයි.

විරප්පවාසිං පුරිසං
දුරතො සොතථි මාගතං
ඤාති මිත්තා සුහජ්ජා ව
අභිනඤ්ඤාති ආගතං
තථෙව කත පුඤ්ඤමපි
අසමා ලොකා පරංගතං
පුඤ්ඤාති පතිගණ්හනති
පියං ඤාතිව ආගතං

මෙම ධම්මපද ගාථාවට අනුව බොහෝ කාලයක් පිටරටකට ගොස් සිටි ඥාතියෙක් සුවසේ මෙරටට පැමිණෙන විට නැදෑ හිත මිතුරෝ පෙරමගට ගොස් ඔහු ඉතා ආදරයෙන් පිළිගෙන සංග්‍රහ කරති. එසේම පින්දහම් කොට මෙලොවෙන් පරලොව ගිය ඇත්තන්ට ඒ පින් ඉදිරියට පැමිණ පිළිගෙන සැප සහිත භාවයන්ට පත්කරයි. මල්කරුවෙක් මල් සමූහයකින් විසිතුරු මල් රැගෙන මල්දම් ගොතන සේ මෙලොව උපන් සත්ත්වයා විසින් බොහෝ පින්දහම් කරගත යුතු ය. මන්ද යත් ඔබ මේ මිනිස් ලොව ඉපදුනේ කළ මහා කුසලයක් නිසාය. නැවත අප විදින සුවයවත් ලැබීමට නම් පින්දහම් කරගැනීම අවශ්‍යම වෙයි. කෙනෙකුට දෙවිලොව ඉපදීමට හෝ මිනිස්ලොව ඉපදීමට හෝ තිරිසන් ආදී අපායකට යන්නට හෝ ඉඩ සැලසෙන එකම තැන මිනිස් ලෝකය යි. එහි උපන් අය විසින් ඉහත කී තැන්වලින් යන්නේ කොතනටද යි, තීරණය කරගෙන කටයුතු කළ යුතු ය.

මංගල දේශනා

ගෙට ගෙවදීම් ආවාහ විවාහ උපන්දින සිහිකිරීම් වැනි මංගල අවස්ථාවන් හි දී ඊට ගැලපෙන අනුශාසනා හෝ අනුමෝදනා හික්ෂුව විසින් සිදුකළ යුතු ය. ඒ සඳහා මංගල, පරාහව, කාමහෝගී වැනි සූත්‍ර රාශියක් ඇති අතර පැරණි අධ්‍යාපන ක්‍රමයේ දී විශේෂයෙන් යොදාගෙන ඇත්තේ මංගල සූත්‍රය යි. මංගල යන්නෙහි ප්‍රකට අදහස නම් සුභ, ප්‍රීති සතුටදායක අවස්ථාව යන්න යි. මේ පිළිබඳව වාද විවාද පවා තිබූ බව මංගල සූත්‍ර අටුවාවේ දැක් වේ. එහි බුදුරජාණන් වහන්සේ මංගල යනුවෙන් අදහස් කළේ දෙලොව දියුණුවට හේතුවන කරුණුය. උදාහරණයක් ලෙස අනුවණයන් ඇසුරු නොකිරීමෙන් නුවණැත්තන් ඇසුරු කිරීමෙන්, පිදියයුත්තන් පිදීමෙන් මෙලොව දියුණුව මෙන්ම පරලොව දියුණුවත් සැලසේ. එහෙයින් ඒවා මංගල කරුණුය. මේ ආකාරයේ ප්‍රතිරූප දේශ වාසය, බහුශ්‍රැත බව ශීල්ප ශාස්ත්‍ර ඉගෙනීමේ වැදගත්කම, මව්පියන්ට සංග්‍රහ කිරීම, ආවාහ විවාහ වූ පසු අඹුදරුවන්ට සංග්‍රහ කිරීම, පව්කම්වලින් වැලකී සිටීම මදයට හා ප්‍රමාදයට හේතුවන මත්ද්‍රව්‍යයන්ගෙන් වෙන්වීම ආදී මඟුල් කරුණුවලින් ඒ ඒ අවස්ථාවන්ට හා පුද්ගලයින්ට ගැලපෙන කරුණු තෝරාගෙන ආරම්භ කරන අලුත් ජීවිතය සාර්ථක කර ගැනීමට මග කියාදීම වැදගත් ය.

අවමංගල දේශනා

මරණය නම් අප කාටත් ශෝක ජනක අත්දකීමකි. කොතෙක් කරුණු දැනගෙන සිටියත් තමන්ගේ ඥාතියෙකුගේ හිතවතකුගේ මරණයේ දී ඕනම කෙනෙකු කම්පාවට පත් වේ.

ඒ අවස්ථාවෙහි ඔවුන්ගේ සිත් සනසන්නට හික්ෂුත් වහන්සේලාට සිදු වේ. අවමංගල දේශනාවකින් සිදුවිය යුත්තේ මරණ ධර්මය කාහටත් පොදු දෙයක් බව වටහා දී එයින් වැලපෙන අය සැනසීමයි. මරණය සම්බන්ධ අනුශාසනා කළයුතු අවස්ථා තුනක් යෙදෙයි. මෘත ශරීරය මිහිදන් කරන අවස්ථාවේ හෙවත් පාංශුකූල පිරිනමන මොහොතේ පවත්වන අනුශාසනාව ඉතා සැලකිල්ලෙන් කළ යුතු ය. මන්ද යත් එතැනට රැස්වන්නේ විවිධ තරාතිරමේ විවිධ ආගමික ජාතික ශ්‍රාවක පිරිසක් වන බැවිනි. ඔවුන් හැමදෙනාටම

පොදුවේ සිතට දූනෙන අනුශාසනා දූන ඉගෙන හුරුපුරුදුකම් ඇතිකර ගැනීම ද වැදගත් ය. එවැනි අවස්ථාවල නිතර භාවිත කරන දහම්පද කීපයක් පහත දැක් වේ.

නහි සො උපකකමො අත්ථි
යෙන ජාතා නමියරෙ
ජරමපි පත්ථා මරණං
එවං ධම්මාහි පාණීනො

උපන් සත්ත්වයාට නොමැරී සිටීමට කිසිදු උපක්‍රමයක් නැත. මෙය සත්ත්වයාගේ ස්වභාවය යි. මේ ලෝකයෙහි බොහෝ දේ ගැන අනාවැකි කිව හැකි ය. එහෙත් එසේ අනාවැකි කිව නොහැකි කීමට තබා සිතා ගැනීමට සලකුණක්වත් නොමැති කරුණු පහකි.

ජීවිතං ව්‍යාධි කාලො ච
දෙන නිකේඛපනං ගතිං
පංචෙ තෙ ජීවලොකසමිං
අනිම්මතා න ඤායරෙ

ජීවිතය කොපමණ කල් ගත වේද, කුමන රෝගයකින් මියයන්නට සිදුවේ ද, කවර කාලයක මිය යන්නට සිදුවේ ද, සිරුර කොහි මිහිදත් කරන්නට සිදුවේ ද, මියගොස් කොහි උපදී ද යන මේ කරුණු පහම දූන ගැනීමට සලකුණක් හෝ නොමැති කරුණු ය.

ලෝකයේ බොහෝ දෙන තමන්ට එන අභියෝග පරාජය කොට ජයගැනීමට සටන් කරති. සමහරු ජය ගනිති. ඇතැම් දේ අල්ලසකින් වළක්වා ගත හැකිය. එහෙත් මාරයා සමඟ මේ කිසිවක් කළ නොහැකි ය.

මච්චනා සංගරො නත්ථි
මඤ්චගාවො ච විජ්ජති
යුද්ධං අත්ථි ජයො නත්ථි
සබ්බෙ මච්ච පරායනා

මරුවා සමඟ ගිවිසුම් නැත. අල්ලස් ගැනීම් නැත. මරුවා සමඟ යුද්ධ කළ නො හැකි ය. කොතෙක් සටන් කළත් දිනිය නො හැකි ය. සියලු ජීවිත මරණයෙන් අවසන් වෙතයි.

දහරා ව මහනතා ව
යෙ බාලා යෙ ව පණ්ඩිතො
සබ්බෙ මව්වුච්ඡං යනති
සබ්බෙ මව්වුපරායනා

ලමාවියේ සිටිය ද, වැඩිහිටිවියෙහි සිටිය ද, අනුවණයෝ ද, ඥානවන්තයෝ ද යන මේ සියල්ලෝම මරුවාගේ වසඟයට යන්නාහු ය. ජීවිතය මරණයෙන් කෙළවර වන්නේය.

අප මේ ආහාරපාන දෙමින් සනසමින් ඇති දැඩි කරන පෝෂණය කරන සිරුර එසේ කළ යුතු වැදගත් දෙයක් නොවේ.

අවිරං වනයං කායො
පඨවිං අධිසෙසසති
ජුද්දො අපෙනවිඤ්ඤාණො
නිරුථංව කලිංගරං

මේ සිරුර වැඩිකල් නොපවතින්නේ ය. ඉවත ලන දරකඩක් මෙන් පොළොවට ඇද වැටෙන්නේය.

මේ ජීවිතය අප සිතන තරම් දිගු එකක් ද නොවේ. සැප ඇති එකක් ද නොවේ. මෙය අප තවමත් හරිහැටි තේරුම් නොගෙන ඇත. එය වටහාගෙන අප කුමක් කළ යුතු ද?

අප්පකං ජීවිතං මනුසසානං පරිත්තං ලහුකං
බහුදුකකං බහුපායාසං මනනාය බොධෙනබ්බං කතතබ්බං
කුසලං චරිතබ්බං බ්‍රහ්මචරියං නඤ්ඤා ජාතසස
අමරණං

මිනිසුන්ගේ ජීවිතය ඉතා අල්පය. ටිකය, කෙටිය, බොහෝ දුක් සහිත ය. බොහෝ වෙහෙසකර ය. මෙය නුවණින් තේරුම් ගත යුතු ය. තේරුම් ගෙන කුසල් කළ යුතු ය. හැකිනම් කම්සැප අතහැර බ්‍රහ්මචරිය යුතු ය.

අවමංගල දේශනාවේ දෙවන අවස්ථාව මතක බණ යි. එහි දී ද ඉහත කී කරුණු බොහොමයක් යොදා ගත හැකි ය. විශේෂයෙන් ඒ අවස්ථාවේ දී මරණය ගැන දිගින් දිගටම කරුණු කීම අවශ්‍ය නොවේ. එය ගැන කෙටියෙන් සඳහන් කර සිදු වූ මරණය සිහියේ තබාගෙන තමන්ගේ ඉදිරි ජීවිත මෙලොව පරලොව ජීවිත සකස් කර ගන්නා ආකාරය පැහැදිලි කර දිය යුතු ය.

තුන්වන අවමංගල දේශනාව නම් මතක දානය අවස්ථාවේ පවත්වන අනුමෝදනාව යි. ඒ සඳහා තිරෝකුඩ්ඛ සූත්‍රය ඉතා වැදගත් වේ. ඒ හැරුණුවිට සිගාලෝවාද සූත්‍රයේ එන යුතුකම් පිළිබඳ කරුණු නිධිකණ්ඨ සූත්‍රයේ එන පිං රැස්කිරීම පිළිබඳ කරුණු විස්තර කරදීම වැදගත් ය.

බුද්ධ වන්දනා සහ බෝධිපූජා

බුද්ධ වන්දනා සහ බෝධි පූජා විශේෂ හේතු කාරණා ඇතිව හෝ නැතිව දිනපතා විහාරස්ථානවල සිදු වේ. එහි දී අවස්ථානුරූපීව කෙටියෙන් හෝ දීර්ඝව ඒවා පැවැත්වීමට ලොකු කුඩා හික්ෂුන් වහන්සේලාට සිදුවේ.

ඒ අතරින් පළමු ලෙස දිනපතා සලාක දානය ගෙන එන පින්වතුන් සඳහා බුද්ධ පූජාව පවත්වා කෙටි අනුමෝදනාවක් කළ යුතු ය. එහි දී ඒ කාර්යයෙහි යෙදෙන හික්ෂුන් වහන්සේ පත්කඩය ද රැගෙන සැදුහැකියන් සමගම පූජාව අතගසා තමන් වහන්සේ විසින් ම බුදුරජාණන් වහන්සේට පූජා කළ යුතු ය. දායකයන් අතින් පූජාව තැන්පත් කිරීමට ඉඩ දීමෙහි ද වරදක් නැත. එහෙත් බුදුරජාණන් වහන්සේට වතාවක් කිරීමට ශාසනික වශයෙන් බලය පැවරෙන අනුපිළිවෙලක් ඇත. එය විහාරස්ථානයේ වැඩිහිටි හික්ෂුන් වහන්සේ අතින් සිදුවිය යුතු ය. එසේ නොවේ නම් බුද්ධෝපස්ථානය සඳහා නම්කරන ලද හික්ෂුන් වහන්සේ නමක අතින් සිදුවිය යුතු ය. එසේ නොමැති විට පූජාව පවත්වන හික්ෂුන් වහන්සේ වෙතින් සිදුවීම අවශ්‍යය. අතීතයේ සිට ශාසනයේ පැවතෙන වාරිත්‍රය එයයි. දළදා වහන්සේට ජය ශ්‍රී මහා බෝධීන් වහන්සේට හා බොහෝ විහාරස්ථානවල බුදුරදුන්ට පූජාව පවත්වන්නේ ඒ පිළිවෙලටය. අනතුරුව තමන් වහන්සේ ද පත්කඩය එළා බිම හිඳ සැදුහැවතුන්ට හිඳගැනීමට සලස්වා පන්සිල් සමාදන් කරවා නමස්කාරයේ පටන් සියලුම ගාථාවන් තමනුත් දොහොත් මුදුන් තබා වැදගෙන දේශනා කරවිය යුතු ය. පූජාව අවසානයේ දී දෙවියන්ට ඥාතීන්ට පින් අනුමෝදන් කරවිය හැකි ය. කෙටි අනුශාසනාවක් ද කිරීම වැදගත් ය. එසේ නොවේ නම් පින්වාක්‍යයකින් අනුමෝදනාව කළ යුතු ය.

බෝධි පූජාව

වර්තමානයේ බුද්ධ පූජාවන් අතර බෝධි පූජාව ප්‍රධාන වෙයි. මේ හැරුණු විට අටවිසි බුද්ධ පූජා, දෙසැත්තැ ඥාණපූජා ආදී විශේෂ පූජා රාශියක් ද තිබේ. මේ පූජා පැවැත්වීම ඒ සඳහා විශේෂ හැකියාවක් ඇති හික්ෂුන් වහන්සේ නමකට පැවරීම සිදුවෙයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ උදෙසා කරන සෑම පූජාවක්ම මෙන්ම ධර්මදේශනා පැවැත්වීම, පිරිත් දේශනා කිරීම යන මේ සෑම කාර්යයක්ම මහජනයාගේ සිත් පහන්වන ආකාරයට සිදු කළ යුතු ය. කුසලයට නිවනට බාධා කරන්නේ කාමච්ඡන්දාදී නිවරණ ධර්මයන් ය. එම නිසා ඒ සෑම පූජාවක් ම දේශනාවක් ම පංචනිවරණ ඉස්මතුවන ආකාරයෙන් නොව මැඩ පැවැත්වෙන ආකාරයෙන් සිදු කළ යුතු ය. විශේෂයෙන් බෝධිපූජාවක් පැවැත්වීමේ දී එය වර්තමානයෙහි ජනප්‍රිය රටාවකට හැඩගැසී තිබේ. එහිදී විශේෂයෙන් දක්නට ලැබෙන කරුණක් නම් බෝධිපූජා කවි ගායනය යි. එය ද ගීත ස්වරයෙන් ගායනා කරනු දැකිය හැකි ය. ඇතැම් විට ගාථා පවා ගීත ස්වරයෙන් ගයනු අසනු ලැබේ.

රුණණමිදං භික්ඛවේ අරියස්ස විනයෙ ගීතං යනුවෙන් බුදුසසුනේ විනයට අනුව ගීත ගායනය යනු හැඬීමක් වැනි ය. ගායනයක් කරන සෑම අයෙක්ම තමන්ගේ පියවි හඬ විකෘති කර ගායනා කරයි. ඔහුගේ හෝ ඇයගේ පියවි හඬ අනුව බලන කල එය හැඬීමක් වැනි යැයි කීම සැබෑවකි. භික්ෂූන් වහන්සේ නමක් කිසි විටකත් එම ගීත ගායනා කරන තත්ත්වයට පත්විය යුතු නොවෙයි.

තව ද අංගුත්තර නිකායේ පංචක නිපාතයේ ගීතස්සර සූත්‍රයේ දී ගීත ආකාරයෙන් දේශනා කිරීමේ හෝ සජ්ඣායනය කිරීමේ ආදීනව හෙවත් දෝස 05 ක් දක්වා ඇත.

අත්තනාපි තසමිං සරෙ සාරජ්ජති
තමාගේ ස්වරය පිළිබඳ තමා තුළම රාගය ඇතිවේ.

පරමපි තසමිං සරෙ සාරජ්ජති
අනුන් ද එම ගායනා ස්වරයෙහි රාගයෙන් ඇලෙති.

ගහපතිකාපි උජ්ඣායනති. යථෙව මයං ගායාම, එවමෙව ඉමෙ සමණා සක්ඛායපුත්තියා ගායනති.

ගිහියන් වන අප ගායනා කරන ආකාරයට මේ ශ්‍රමණ ශාක්‍යපුත්‍රයන් වහන්සේලා ගායනය කරනවා නොවේදැයි නින්දා කරති.

සරකුතතමපි නිකාමයමානස්ස සමාධිස්ස භධෙනාහොති.
ස්වර නොමැතිව අනුගමනය කිරීමට යාමෙන් තමාගේ සමාධිය බිඳ වැටේ.

පච්ඡිමා ජනතා දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජති.
පසුවට එන භික්ෂූන් වහන්සේලා එය නිවැරදි ක්‍රමය යැයි අනුගමනය කිරීමට පෙළඹෙයි.

මේ අනුව ගීතස්වරයෙන් බුද්ධ පූජා බෝධි පූජා පවත්වන භික්ෂූන් වහන්සේ කරුණු කිහිපයකින් පිරිහීමට පත්වෙයි. එනම් ගිහියා හා පැවිද්දා අතර වෙනසක් නොමැති තත්ත්වයට පත්වීමයි. එසේම ගිහියන් ගීත ගයන්නේ ඒ ස්වරයට අනුව පුහුණුවීමෙනි. එය නුපුහුණු කෙනෙකු විසින් කරන්නට යාම අසන්නාගේ සිත්හට හේතුවන්නකි. “නච්ච ගීත වාදිත” යන නැටුම් ගැයුම් වැයුම් භික්ෂු සීලයට විරුද්ධය. එම නිසා එය මහජනයා මැද සිල් බිඳ ගැනීමකි.

ශාසනික පිළිවෙතෙහි නූතන ප්‍රවණතාවන් හඳුනාගෙන ශාසනික පැවැත්මට හානිකර ස්වභාවයන් දැන නිසි පිළියම් යෙදීම ශාසන භාරධාරී භික්ෂූන් වහන්සේගේ වගකීමකි.

අභ්‍යාස

01. ගුරුවරයාගේ උපදෙස් මත කෙටි අනුමෝදනා දේශනාවක් සකස්කර සියලු දෙනාට කාලය වෙන්කර දී එම දේශනාවන් පවත්වන්න.
02. නිවැරදි දේශනා පිළිවෙල පිළිබඳ ප්‍රායෝගික පුහුණුවක් සිදු කරන්න.
03. බෝධි පූජා අත්පොතක් පිළියෙල කරන්න.